כז: האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

[א]מה לי לשקר או דלמא לא אמרינן ומאי שנא מההוא מעשה דההוא גברא [ב]דאגר ליה חמרא לחבריה א"ל לא תיזיל באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא זיל באורחא דנרש דליכא מיא ואזל איהו באורחא דנהר פקוד ומית חמרא אתא לקמיה דרבא א"ל אין באורחא דנהר פקוד אזלי מיהו לא הוו מיא אמר [ג]רבא מה לי לשקר אי בעי א"ל באורחא דנרש אזלי ואמר ליה אביי [ד]אמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן הכי השתא התם ודאי איכא עדים דאיכא מיא הכא ודאי איטמי חששא הוא [ה]ובמקום חששא אמרינן: אם יש עדים אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנין: ואפילו שפחה דידה מהימנא ורמינהי [ו]לא תתייחד עמו אלא ע"פ עדים ואפילו ע"פ עבד וע"פ שפחה חוץ משפחתה מפני שלבה גס בשפחתה אמר רב פפי [ז]בשבויה הקילו רב פפא אמר [ח]הא בשפחה דידה הא בשפחה דידיה ושפחה דידה לא מהימנא הא קתני אין אדם מעיד על עצמו הא שפחה דידה מהימנא שפחתה נמי כעצמה דמי רב אשי אמר הא והא בשפחה דידה ושפחה מיחזא חזיא ושתקה התם דשתיקתה מתירתה לא מהימנא הכא דשתיקתה אוסרתה מהימנא השתא נמי אתיא ומשקרא תרתי לא עבדה [ט]כי הא דמרי בר איסק ואמרי לה חנא בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאה א"ל פלוג לי בנכסי דאבא א"ל לא ידענא לך אתא לקמיה דרב חסדא א"ל שפיר קאמר לך דכתיב [1]ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירהו [י]מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחוה את א"ל אית לי סהדי [כ]ומסתפינו מיניה דגברא אלמא הוא א"ל לדידיה זיל (א) אייתינהו את דלאו אחוך הוא א"ל דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה א"ל [ל]הכי דאיננא לך ולכולהו אלמי חברך השתא נמי אתו ומשקרי תרתי לא עבדי לימא כתנאי זו עדות איש ואשה תינוק ותינוקת אביה ואמה ואחיה ואחותה אבל לא בנה ובתה לא עבדה ושפחתה ותניא אידך הכל נאמנין להעיד חוץ מהימנה ובעלה דרב פפי ודרב אשי תנאי היא דרב פפא [מי] לימא תנאי היא אמר לך רב פפא [מ]כי תניא ההיא במסיחה לפי תומה כי הא [נ]דכי אתא רב דימי אמר רב חנן קרטיגנאה משתעי מעשה בא לפני רבי יהושע בן לוי ואמרי לה רבי יהושע בן לוי מישתעי מעשה בא לפני רבי באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר אני ואמי נשבינו לבין העובדי כוכבים יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי ללקט עצים דעתי על אמי [ס]והשיאה ר' לכהונה על פיו: **מתני'** אמר ר' זכריה בן הקצב [ע]המעון הזה לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו עובדי כוכבים לירושלים ועד שיצאו אמרו לו [פ]אין אדם מעיד על עצמו: **גמ'** תנא [צ]ואעפ"כ ייחד לה בית בחצרו וכשהיא יוצאה יוצאה בראש בניה וכשהיא נכנסת נכנסת בסוף בניה בעי אביי מהו לעשות בגרושה כן התם הוא דבשבויה הקילו אבל הכא לא או דלמא לא שנא ת"ש דתניא [ק]המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו ואם

מה לי לשקר. אי בעיא אמרה נחביתי: **במקום עדים.** דאנן סהדי דכל שעתא איכא מיא: **ודאי איטמי.** בתמיה: **לא תתייחד עמו.** במסכת גיטין היא. שכיב מרע שכתב ומסר גט לאשתו על מנת שאם מת יהא גט למפרע ולא תיזקק לחליצה לא תתייחד עמו שמא יבא עליה והוה ליה גט ישן ותנן(י) בית הלל אוסרין לפטור בגט ישן ואיזהו גט ישן כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה וטעמא גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה: **ואפילו על פי עבד.** דייה בעבד שהיה עמה(כ): **שלבה גס בשפחתה.** ותשמש בפניה: **רב אשי אמר הא והא בשפחה דידה.** והיינו טעמא דמתני' מהימנא והתם לא מהימנא דשפחה דידה מיחזא חזיא בקילקול גבירתה ושתקה: **הכא.** גבי גט: **דשתיקותה מתירתה.** שאינה צריכה שתעיד לומר לא שמשה אלא שתאמר אני הייתי עמה: **לא מהימנא.** להיות זו מותרת על ידה דאי נמי חזיא לא מסהדא: **הכא.** גבי שבויה: **דשתיקותה.** דשפחה: **אוסרתה.** לגבירתה דכל כמה שאינה מעידה לומר טהורה היא מחזקינן לה בטמאה כי מסהדא ואמרה טהורה היא מהימנא דלשקורי לאו אורחא אלא למשתק: **השתא נמי.** כיון (ב) דרחמא לה לגבירתה או דדחלה מינה אתיא ומשקרא ואמרה טהורה היא: **תרתי לא עבדא.** חדא למשתק בקלקולה ועוד דתיתי ותשקר: **אחא מבי חוזאה.** שהלך אביו שם והוליכו עמו וגדלו שם ומת אביו וחזר לעירו ותבע חלקו בנכסי אביו: **א"ל.** רב חסדא לההוא אחא: **שפיר קאמר לך.** שאינו מכירך לפי שיצאת בלא חתימת זקן [ובאת בחתימת זקן]: **ויכר יוסף את אחיו.** שכשפירש מהן כבר היו חתומי זקן: **א"ל.** רב חסדא לתרי: **זיל (ג) אייתינהו את.** להנהו סהדי המכירין אותו ויעידוך שאינו בן אביך: **השתא נמי.** כיון דדחלי מיניה אתו ומשקרי: **תרתי לא עבדי.** חדא דשתקי מלהעיד אמת וחדא דמסהדי שיקרא: **לימא כתנאי.** שפחתה אי מהימנא אי לא: **זו עדות.** עדות זו של שבויה הכל כשרים בה איש ואשה תינוק ותינוקת: **חוץ מהימנה.** היא עצמה: **דרב פפי ורב אשי.** דאמרו לעיל שפחה דידה מהימנא: **ודאי תנאי היא.** על כרחך יאמרו אנן דאמרי' כי מתניתא בתרייתא מדקשיא להו קמייתא: **דרב פפא.** דאמר לא מהימנא: **מי לימא תנאי היא.** כלומר דחוק הוא לומר אנא דאמרי כי מתניתא קמייתא או יוכל לתרץ מתניתא בתרייתא נמי כוותיה למימר שפחתה כעצמה דמי והרי היא בכלל חוץ מהימנה דקתני בה או תירוצא אחרינא: **אמר לך רב פפא כי תניא ההיא.** דקתני הכל נאמנים ואפילו שפחה דידה במסיחה לפי תומה: **רב חנא קרטיגנאה משתעי.** רב חנן דמן קרטיגי היה מספר מעשה זה: **מתני' המעון הזה.** שבועה היא: **גמ' ואעפ"כ.** שאסרו עליו לפי שכהן היה: **כשהיא יוצאה.** והוא בחצר: **יוצאה בראש בניה.** שיהו הבנים עמהם שלא יתייחדו: **וכשהיא נכנסת נכנסת בסוף בניה.** כדי שלא יהא הוא והיא בחצר והבנים מבחוץ: **בגרושה.** כהן שגירש את אשתו מהו לדור עמו בחצר: **לא תנשא בשכונתו.** לפי שמכירה ברמיזותיו וקריצותיו שמא יבואו לידי עבירה:

ואם

לא תתיחד עמו אלא בעדים. פירוש בקונטרס משום גט ישן ולא פירש לטעמיה דפירש בגיטין (דף עג.) דכמהיום אם מתי מגורשת למפרע משעת נתינה ולא תתיחד עמו משום חשש קידושין כמו המגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי בית הלל אומרים צריכה הימנו גט שני (שם דף פא.) [ולא שייך גט ישן כלל לפירוש דהתם] וכן משמע התם בגמרא אבל לרבינו תם דמפרש מה היא באותן הימים קאי אמהיום אם מתי ונעשה כאומר מעת שאני בעולם שאין דעתו לגרשה אע"פ שאומר מהיום אלא שעה אחת לפני מיתתו הוי טעמא משום גט ישן ובתוספתא משמע כפי' רבינו תם(ט): **שפיר** קאמר לך דכתיב ויכר יוסף. זה שבא נולד כאן והלך עם אביו למדינת הים ועתה כשחזר ואמר לא ידענא לך מיחזי כשיקרא כי היה לו לידע אם הוא אחיו אם לאו כיון שמכירו קודם להכי קאמר רב חסדא דשפיר קאמר ליה שאינו מכירו כדאשכחן ביוסף: **אמר** ליה אית לי סהדי ומסתפינו מיניה דאיניש אלמא הוא. נראה לר"י דמיירי שהביא עדים ואומרים אותו עדות שאתה שואל לא נאמר (ד) לך כלום עליו דרגלים לדבר שהוא אלם אמר ליה זיל כו' פי' לך הבא אותם עדים עצמם שיראים להעיד (ה) עליך שיעידו שאינו אחיך או שיאמרו שאינם יודעים אם הוא אחיך אם לאו וקאמר השתא נמי כיון שיראים ממנו ישקרו לומר אינו אחיו או שאינן יודעין אם הוא אחיו אבל אם אין רגלים לדבר אין נראה כלל שיהא נאמן לומר דגברא אלמא הוא דאם לא כן כל אדם יאמר על חבירו שהוא גברא אלמא ויביא הוא עדים ואם לא יביא יפסיד ועוד דקאמר השתא נמי אתו ומסהדי אטו משום דמסתפו מיניה הני סהדי מסתפו מיניה כולי עלמא: **תרתי** לא עבדי. שישתקו ולא יעידו האמת ועוד שיאמרו שקר וכן גבי שפחה: **במסיחה** לפי תומה. ואפילו הכי היא ובעלה אינן נאמנין אע"ג דיוחנן אוכל חלות (לעיל דף כו.) היה נאמן על עצמו במסיח לפי תומו הני מילי לתרומה אבל הכא מעלה עשו ביוחסין (פ)[ואומר ר"י דמסיח לפי תומו אינו כשר א] אלא לעדות אשה דרבנן כדאמר ביבמות והכא בשבויה הקילו](צ):

ואם

עין משפט נר מצוה

קח א מיי' פ"ד מהל' בכורות הלכה ג סמג עשין קמ (טוש"ע סימן קט):
קט ב מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכ' כח טוש"ע אה"ע סי' ז סעיף י:
קי ג מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' כ סמג עשין נ טוש"ע שם סימן קמח סעיף ב:
קיא ד מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הלכ' יט סמג לאוין קכא טוש"ע שם סימן ז סעיף ב:
קיב ה מיי' פ"ג מהל' עדות הלכה יב סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' כח סעיף ה:
קיג ו מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל' יט טוש"ע אה"ע סי' ז סעיף ב:
קיד ז מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף א:
קטו ח מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף ב:
קטז ט מיי' שם הלכה כה טוש"ע שם סעיף ט:
קיז י מיי' פכ"א שם הלכה כו סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף ז וסי' קיט סעיף ז:

הגהות מהר"י לנדא

א] תוס' ד"ה במסיחה. אלא לעדות אשה כדאמר ביבמות והכא בשבויה דרבנן הקילו כצ"ל:

תוספות רי"ד

איפשיטא ולקולא עבדי' בעי ר"א לא נחבאתי ולא נטמאתי מהו מי אמרינן מה לי לשקר במקום חששא אי לא. ולא איפשטא ולקולא עבדי': ואם יש להן עדים אפילו עבד ואפילו שפחה ואפילו שפחה דידה מהימני ורמינהו לא תתיחד עמו אלא בעדים אפילו עבד ואפילו שפחה חוץ משפחתה מפני שלבה גס בשפחתה. פי' גבי שכ"מ שנתן גט לאשתו דחיישינן שמא יבוא עליה ותהי' צריכה גט שני שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ואסיק ר"א הא והא בשפחה דידה ושפחתה מיחזא ושתקת התם דשתיקותא מתירתה לא מהימנא והכא דשתיקתה אוסרתה מהימנא השתא נמי אתיא ומשקרא תרתי לא עבדי. פי' חדא ששותקת מלהעיד האמת ועוד שתעיד שקר. תנא זו עדות כשר איש ואשה תינוק ותינוקת אביה ואמה אחיה ואחיותה אבל לא בתה ובנה. פי' זו עדות של שבויה כל אלו כשרין להעיד ואם הבן מסיח ל"ת ואומר אני ואמי נשבינו לבין העובדי כוכבים ויצאתי לשאוב מים וללקוט עצים ודעתי על אמי והשיאה ר' לכהונה על פיו. פי' מסיח ל"ת יקרא כ"ז שלא בא לפני ב"ד להעיד אלא מספר עם חבירו. והשומעים מפיו מגידים לב"ד וכ"מ שהעבד ואשה נאמנים גם הקטן נאמן ולגבי מת בעלך שעבד ואשה נאמנים כדהנן החוקנו להיות משיאים עד כפי עד (עד) מפי שפחה הקטן נמי נאמן כדתנן התם ר"י אומר אפילו שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכים לספוד ולקבור את איש פ' והשתא השומע מן התינוקות מעיד תינוקות עצמן לא כ"ש: [מתני'] א"ר זכריה וכו'. תנא אע"פ. פי' אע"פ שאסורה לו לפי שהיה כהן יחד לה בית בחצירו כשהיא יוצאה יוצאה בראש בניה וכשהיא נכנסת נכנסת בסוף בניה. ופי' כדי שלא יתייחדו. בעי אביי מהו לעשות כן בגרושה. פי' לדור עמה בחצר התם בשבויה היקילו אבל הכא לא. א"ד ל"ש.

מסורת הש"ס

א) [קדושין פ: וש"נ], ב) בכורות לו. ב"מ פא., ג) [נ"ל רבה ועי' תוס' בכורות לו. ד"ה ולאמר], ד) [כ"ב לג: קדושין פ: ושם נסמן], ה) גיטין עג., ו) [לעיל כג. וש"נ], ז) ב"מ לט: ע"ש, ח) שם יבמות פח., ט) נ"ל ומסתפי. יעב"ץ, י) ב"ק קיד., כ) [פי' נשבע שבועה במקדש. ערוך וכן פי' רשב"ם בב"ב קסז.], ל) [תוספתא פ"ג], מ) [שמחות פ"ב ע"ש], נ) [גיטין עט:], ס) בפ"ח עמם, ע) [ועיין היטיב תוס' גיטין עג. ד"ה לא], פ) נ"י כ"י, צ) [כל זה מבואר בסוגיא ב"ק קיד.].

תורה אור השלם

1. ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרהו: בראשית מב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' זיל אייתי את: (ב) רש"י ד"ה השתא (דרחמא לה לגבירתה או) מא"מ וכ"ב ס"א אין זה: (ג) ד"ה זיל אייתי את: (ד) תוס' ד"ה אמר וכו' לא נאמר כלום דרגלים כצ"ל ותי' לך ותי' עליו נמחק: (ה) בא"ד להעיד שיעידו כצ"ל ותי' עליך נמחק:

מוסף רש"י

מה לי לשקר במקום עדים. דאנן סהדי שאין אותו הדרך בלא מים (ב"מ פא:) דכל שעתא איכא מיא (בכורות לו.). לא תתייחד עמו. זה שנתן גט ואמר לה מהיום אם מתי, לא תתייחד עמו, שמא יבא עליה, דליכא למ"ד חיישינן שמא בעל לשם קידושין וצריכה גט שני, ולמאן דלא חייש נמי מ"מ פנויה היא ואסור להתייחד עם הפנויה (גיטין עג.). בשבויה הקילו. דמספקא בעלמא הוא דליכא שמא נבעלה לעובד כוכבים ונפסלה לכהונה (לעיל כג.) דספיקא בעלמא הוא (ב"ק קיד.). אתא ליה אחא מבי חוזאה. שהלך אביו לבי חוזאי ונשא שם אשה וילדה לו את זה ומת וחזר זה לנכסי אביו ובא זה אחריו לומר מרויח ויתבע חלקו (ב"מ לט.). שפיר קאמר לך. שאינו מכירך ואין זה רמאות, שכשהלכת מאצלנו לא היה לך חתימת זקן ועכשיו באת בחתימת זקן (שם). ויכר יוסף את אחיו. שכשיצא מהם היו כולם חתומי זקן (שם). זיל אייתינהו את דלאו אחוך הוא. אותם עדים שיש לו לזה שבאו משם ומכירין בו מי הוא, הביאם אתה ויעידו שאינו בן אביך, או נקט עדים אחרים (שם). תרתי לא עבדי. מירתת עשו אחת שישתקו, אבל שתים לא עשו, לא דיין שישתקו ולא יעידו האמת אלא גם שיעידו שקר (שם). והשיאה רבי לכהונה על פיו. ולע"ג דאיסורא דאורייתא היא משום ותה (ב"ק קיד.).